

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА ПРЕКО НЕДЕЉЕ. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВЧИЋА МЕСЕЧНО. —
ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 И 30 НОВ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

Д Е М О Н

(Наставак.)

Син.

Каква брука, старино занета,
Зар би син ти, Беговић Мустафа,
Понио бруку на господско име?

(Калуђер се близи цеприметно.)

Отац.

Веће бруке Бошњак не доживи,
Но ја овћен — Зар ти знадеш болан,
Шта је Турчин на Врачару био?
Питај мене да ти прође жеља
Клањати се ћаурину кнезу. — —
Још ја бејах голобрядо момче
Када дођох с босански бегови
Да прихватим Рушид-пашу силног:
По Врачару искупљена раја
Гологлава шије опружила
Новом папи да ћелива скута.
Кнезови су са коња сјахали,
Тер пјешице уз коња му ходе. —
Бјеше ми се ћогат разиграо —
Вели Омер: покушај дер, беже,
Чијег хата скок ће боли бити
Оли мoga, или твога Ибро?
Ја пристадох, — али на Врачару
Голо поље, нигде стуба нема:
Пошли се Омер-бег Ејелчевић:
Глени оног дугачкога влаха,
Де покушај, побратиме Ибро, —
Једно влаше болан, ка ни једно — —
На ободе хата алатога
Прескочи га предњијем ногама,
Ал' стражњијем претуриш' не море.
Јадном влаху дохватиши главу —

Ха, ха, старац паше не угледа. — —
Ех, да златно то бијаше вријеме
Ће с' такуми с турскијех хатова
Овијем пољем као сунце сјаше.
А сад влаше конаке озида
А не пита цара ни везира.
Па још хоће да му у конаку
Бег босански доламу ћелива (срдито)
Ех, пуштај ме.

Син.

Па ће су ти паше и бегови
Са Врачара? је су — ну дер збори.

Отац.

Ће су? је су? Ех, до кијамета
Ту би паше рахат пашовале,
Да не дође паша потурица,
Да резили свјетли образ царски.
Жао га бјеше каду ојадити,
Ако мушки на бедему падне,
Те напусти ћаде и градове,
Као да их је султан похарао
А не нашом искунио крвљу.

Син.

Јес, напушта, на срамоту, беже!
Претекло је изгажене раје,
Дорасло је што нејаћо било,
Осилило што имало снаге,
Те на силу сileције гони.
Па што чини та слободна раја?
Погази ли кога од Турчина?
Посјече ли које турско дјете?
Ил' исчупа бегу Ибрахиму
Једну циглу длачицу из браде? —

Прођ' се бабо, 'ваких празних збора!
 Није паша ћаде и градове
 За ћејф раји даровао — није:
 Мала раја, ал' је с рајом правда.
 Што источи турске крви раја
 За невољу точила је, беже;
 Што изгони из Србије Турке
 Са неправде гонила је — беже,
 Изгонила Турке господаре
 Ал' не гони своју турску браћу.
 Што ка она, мајку мајком зову,
 А клања се пророковој вјери,
 Не ће бабо, лијене ми вјере!

Отац.

Не ће велиш? — —

Син.

Ко мунаре диже,
 Не диже их што их рушит' хоће.¹⁾

Отац.

А да јесте — лијена му хвали!
 Кад угледах опустеле граде,
 Од жалости срце ми набрекло —
 Да не зачу оцу са мунаре
 Мним е би ми онђен препукнуло.
 Јес ја мујо, лијена му хвали.

(Опази духовника)

Е не глени

Један поп се из ћошета ближи. (Отрже се)
 Ја изљегох, — мрско ми је гледат'
 Влашког попа — —

Духовник (за себе)

Он је — он је!

(Јаросно) Куго људска, нађох ли те једном?
 Још је доста у костима срчи
 Да те смлавим потурицо грди!

(Хвата се за нас и долази к себи.)

Прости, беже, — занесе ме љутња
 На недело — прости!

Ибрахим.

А шта м' попе резилуком тијем?
 Не знам, валах, што ј' од мене криво
 До што уђох, ће ми мјеста није —
 Што тражио то сам и напао.

¹⁾ Кнез Михаило наредио је, да се оправи једна од порушенih цамија у Београду и да се ода издржава о државном трошку.

Духовник (прикупља се.)

Ништа — ништа. Прости беже — прости —
 Једна слика из младости бедне
 Занесе ме да огрешим душу.

Ибрахим.

Шућур богу е си с' освјестио.

Духовник.

Јесам, аго, свој сам и божији,
 Па ми с' хоће и тебе да светим.
 Погледај ми ову рану овде,
 А сети се Милете ајдука,
 Па ћеш знати шта то шћаше бити.

Ибрахим (устрашен.)

Хајмо Мусо, — то је вјера лоша,
 На жао сам му једном учинио.

(Повлаче се.)

Духовник.

Не плаши се, беже Ибрахиме,
 Мртав ајдук под овом је ризом. —
 Оружје се за освету кује,
 Крст се часни за опроштај гради, —
 Ја крст носим — не плаши се, беже,
 За ову рану завидану, овде,
 Стотину сам сајрних задао.
 Дог ми снаге у жилама беше
 Секао сам Турке немилице;
 А кад старост онемоћи снагу,
 Понашао сам Богу на молитву,
 Те молио да свај Србин чини,
 Што је ајдук Милета чинио.

Мустафа.

Часни оче, што ли смо ти криви,
 Ево ја ћу одужити за њ га.

Ибрахим.

Лудо дјете бејах ускочио
 С једном четом у Иверај гору
 Милетину напао сам кућу,
 Те Милету тешко раних пушком
 А жену му отех на срамоту.
 То ј', дијете, била твоја мајка — —
 Е знаш, Мусо, такво бјеше вријеме,
 Сад је — видим — друго вријеме дошло.

(Наставиће се.)

С Р П С К О Ј А М С Т Ј А М.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

* („Младост Доситеја Обрадовића“.) У петак 14 јануара, као на дан светога Саве, била је у позоришту свечана представа. Том приликом давана је „Младост Доситеја Обрадовића“, слика из живота у 5 раздела, с певањем, од К. Трифковића. О самом комаду и о целој представи прозорићемо опширније другом приликом, а за сада само толико, да је комад одигран као што се само може пожелети и да је на крају комада публика изазивала писца. Овом приликом не можемо пропустити а да не рекнемо коју нашој публици, која недељом и свећем полази по-риште. Неумесно је од публике, што захтева на сва уста од свирачког збора, да свира ову или ону „ноту“. То се може тражити у гостионици, ал' томе у позоришту нема места. У позоришту се свирка удешава према комаду, који се даје, а не по воли или ћуди овога или онога брата. Као год што би вређало у драми слушати веселу свирку, тако исто неподноси ни тужна или сетна и невесела свирка у шаљивим играма. Све на своме месту и у своје време!

Оволико за сада, а ако буде потребе прозорићемо и више о овој заиста чудноватој појави у нас.

(„Стари бака и његов син хусар“.) У недељу 16 јануара даван је: „Стари бака“. Читаоци напи ваљда не ће замерити, што ћемо свој разговор о овом комаду почети оним, чим обично рецензенти своје расправе завршују, — публиком. У осталом, то је и ред: први је поглед на гледиште, док се не ди-гне застор; а кад застор последњи пут надне, онда нам и публика окрене леђа. Како ко, ал' ја је свакојако волим с лица него с леђа. — Кад за-иска од благајника седиште, даде ми улазницу с примедбом, да је последња. У радости, да ћу наћи пуну кућу, уђо, дугура се до седишта, кад ал' — први редови готово са свим празни, — прет-платника управо претплатница нема. Шта је то? — Да сам у немачком позоришту, не би ми било ни мало чудно: синоћ је био „зелени венчић“, па је лепа публика мамурна; ал' овако, у српском позоришту, мора да је други узрок. Узрок ће бити „стари бака“, стари комад. Наша је публика још сувише нова, те не мари сувише старе комаде гледати. Да јој није стало више за комадом, него за приказивањем, синоћ би први редови били пунији. Ње би се тицало, како ће се заменити пева-вац покојнога Паје Маринковића, како ли Ленка непокојне Софије Максимовићке, какав ли ће бити Рашић у Никици, и т. д.

„Стари бака“ истина није српски оријинао; и ако је тога ради, ако је демонстрација према ма-

ђарству, што је претплатницима заступило пут, онда ништа во преки, евала! Ал' „стари бака“ је тако згодно посрబљен, да нам готово долази као српски комад; а кад Немци могу рећи, да су Шекспира ученили немачким песником, у колико пре можемо ми, ма са мањим поносом, рећи да смо Си-гетију посрబили.

У приказивању запећемо оком само за нове при-казиваче. Ружићевог „баку“ виђали смо већ, ма да га се још нисмо нагледали, па тога ни синоћ не могосмо. Зорићев се крчмар већ тако запеко у својој извреној особини, да му већ није могло сме-сметати, ни што му нема брата близанца, певца, покојног Паје Маринковића. Суботић се паптио да покојника колико толико замени, и по том првом покушају можемо се надати, да ће му временом још поћи за руком. Друга, управо прва и права наследница покојног венчака, млада Ленка или „Милка“, биће скорим временом, уз марљиву студију, вредна замена Софији Максимовићевој. Већ овај пут се само у једној појави осетило, да нема Софије: при повратку Лацка. Прелази из једног осећаја у други, из несвести у свест и обратно, беху одвећ кратки, несастављени, не удешени. Ал' тако младој глумици не можемо још замерити тога; то ће већ доћи. Рашић је Никица да га нијауз-вишенија галерија не може луђег, да речем бољег пожелети, Никица Nikicissimus. Ал' што је лудо, лудо. Њему није дosta, да се луди на позорници, он мора прознатити и са свирачима, и с публиком, на велику радост они „во виши“; а на саблазан остале „ниште“, ал' ближе и пажљивије публике, којој вика и грохот галерије украде уживање озбиљ-нијег призора.

У толико нам је пријатије зачинило вече, а и овај наш разговор, никичин узор, несташна мило-кровна „Ленка“ Драга Ружићка, Ово беше прилика, де се могло видети, да права уметност допоси једну поуздану награду, којој и богови завиде, — вечиту младост. Толико живота, толико окретности, толико безазлености и нежности! — Та жена не ће никад остати!

— 3 —

К Џ И Ж Е В И О С Т.

* (Нове књиге.) У Београду су изашле ове књиге: Зборник закона и уредаба заг. 1871. књига XXIV. цена 8 грошпа. — Закон о пороти, цена 2 грошпа. — Шематизам кнежевине Србије за годину 1872. цена 4 гр. — Нова српска фармакопеја. Грош вреди од прилике колико наш десетак (10 новчића.)

Све се ове књиге могу добити преко трговине Стеве Ратковића у Новом Саду.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

ПРЕТИПЛАТА.

ПРЕДСТАВА ДВАНАЕСТА.

БРОЈ 7.

У НОВОМЕ САДУ У СРЕДУ 19 ЈАНУАРА 1872

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРANI:

ПОЗОРИШНА ИГРА У 3 РАДЊЕ, С НЕМАЧКОГ ПРЕВЕО ЈОЦА СТЕФАНОВИЋ ВИЛОВСКИ.

О С О Б Е:

Исидор Хавлен, фабричар	Ружић.
Емилија, његова жена	Д. Ружићка.
Кантал, трговац, ујак њен	Брани.
Теодор Ламбер, сликар	Недељковић.
Стеван Будоан, писар и помоћник хавленов	Суботић.
Петар, слуга.	Рашић.
Јулка, служавка емилијна	Л. Хадићева.

Збива се у Француској не далеко од Руана.

Улазне цене: Седиште у кругу 1. фр. а. вр.— Седиште првога реда и на страни 80 н. а. вр.— Седиште другога реда и на страни 70 нов. а. вред.— Седиште трећега реда 50. н. а. вр.— Стajaње 40. н. а. вр.— Галерија 20. н. а. вр.— Ђаци, деца, али само уз своје родитеље, и војници до наредника плаћају 20. н. а. вр.

Војници од наредника доле и деца од 10 година, али само уз своје родитеље, плаћају цену стоишта у полак.

У петак 21. јануара први пут: „АРТАКСЕРКСЕС.“ Лагрија у 1 радњи, по немачком посебио Сава Рајковић. За тим: „ДОКТОР РОБЕН.“ Шаљива игра у 1 радњи, од Премајера, превео Ј. Ђорђевић.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5. н. а. вр. и то: у трговини Пере Попадића, Љаје Миросављевића, Стеве Ратковића и Јоце Филиповића, у срп. народној задружној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА У ВЕЧЕ.